

BURGER OP SCHOOL

Actief burgerschap is te leren. Buiten en binnen de school. En zonder de betrokkenen het gevoel te geven dat er voor de zoveelste keer een extra klus wacht. KPC Groep ontwikkelde twee publicaties met handreikingen voor en good practices van de uitvoering van actief burgerschap op school.

Gefronste wenkbrauwen bij de brugklasleerlingen van het Kandinskycollege in Nijmegen. In de techniekles krijgen ze de opdracht een ontwerp te maken voor een nieuwe stadsbrug over de Waal. Het thema 'bruggen' stond inderdaad op het programma. Maar een heuse brug ontwerpen met een verantwoorde bouwkundige constructie, veilig voor alle verkeersdeelnemers, passend in het landschap... da's andere koek. Toch gaan de jonge ingenieurs enthousiast aan het werk. Gaandeweg stuiten ze op twee belangrijke leermomenten: de koppeling theorie - praktijk geeft meer technisch inzicht; en het is leuk om na te denken over maatschappelijke problemen en mogelijke oplossingen aan te kunnen dragen. Sociaalconstructivisme ten voeten uit: inzichten bouw je al doende op. Maar dat niet alleen: door zelfstandig verantwoordelijkheid te nemen voor gemeenschapsbelangen, krijgt 'actief burgerschap' vorm.

Burgerschapsgedrag

De huidige samenleving heeft grote behoefte aan meer onderlinge solidariteit, sociale controle, gezamenlijke verantwoordelijkheid. Kortom: 'burgerschapsgedrag'. De school – als spiegel van de samenleving – kan daarbij een belangrijke functie vervullen. "Bijna elke school heeft wel een aantal activiteiten lopen dat bijdraagt aan het ontwikkelen van actief burgerschap", menen Peter Franken en Jan van Hoeij van KPC Groep. "Veel scholen zoeken daarbij naar nieuwe ingangen richting hun omgeving. Ze nodigen bijvoorbeeld gastsprekers uit, huren gespecialiseerde leerlingbegeleiders in, voeren gezamenlijke actie voor maatschappelijke belangen, of stimuleren hun leerlingen actief deel te nemen aan de samenleving. De grote vraag daarbij is hoe een school een zinvolle en concrete bijdrage kan leveren aan de ontwikkeling van actief burgerschap, zonder dat dit intern ervaren wordt als 'de zoveelste klus die er ook nog even bij moet'.

Praktijkvoorbeelden

In opdracht van het ministerie van OCenW ontwikkelden Franken en Van Hoeij een praktisch instrumentarium voor scholen die hun leerlingen binnen het normale schoolwerk de ruimte willen bieden met actief burgerschap te experimenteren. Verder verzamelden ze een groot aantal praktijkvoorbeelden waarmee geïnteresseerde scholen hun voordeel kunnen doen. Franken: "We hebben vooral gezocht naar voorbeelden waarbij leerlingen het initiatief namen of de verantwoordelijkheid droegen." Die zoektocht resulteerde in een scala van activiteiten, zoals stagelopen in verzorgings- en verpleegtehuizen, deelnemen aan het Europees Jeugdparlement, voorstellen doen aan de gemeente voor een leerlingvriendelijk fietspad, verzorgen van computerlessen voor senioren, herinrichten van een stationsplein, indienen van een projectplan voor verbetering van de leefbaarheid in een woonwijk. Maar ook binnen de school zijn er tal van mogelijkheden om actief burgerschap en onderlinge solidariteit te bevorderen. Denk aan de invoering van een leerlingenparlement, een klassen- of leerlingenraad, een leerlingenmentoraat of -mediation.

Proefveldjes

Franken en Van Hoeij stellen vast dat het initiatief voor genoemde activiteiten nog vaak afkomstig is van één of enkele docenten. Ze hopen dat met de door hen ontwikkelde instrumenten een breder draagvlak ontstaat voor maatschappelijke leerlingenparticipatie. Ze hebben het de scholen wat dat betreft in elk geval een stuk gemakkelijker willen maken. En niet alleen dat: "Het invoeren van actief burgerschap leidt op het eerste oog misschien alleen tot het opstarten van enkele kleine, aantrekkelijke activiteiten. Maar met de deugdelijke onderwijskundige onderbouwing die wij erbij leveren, kunnen ze ook nog een proefveldje zijn voor het uitproberen van nieuwe leerconcepten waarmee nu zoveel scholen bezig zijn."

De publicaties Scholen voor actief burgerschap. Aan de slag met actief burgerschap en Actief burgerschap: good practices in scholen zijn te bestellen bij KPC Groep, afdeling Verkoop, telefoon (073) 624 72 95 of gratis te downloaden vanaf www.kpcgroep.nl/publicaties.

Voor meer informatie over dit onderwerp: Jan van Hoeij (j.vanhoeij@kpcgroep.nl) of Peter Franken (p.franken@kpcgroep.nl).